

Visą gyvenimą trunkanti žaliosios vėžlės kelionė

Iš Gario Milerio „Vėžlio kelionės“

Iš smėlio

Žvaigždėta rugpjūčio naktis. Kosta Rikos paplūdimio smėlyje daugiau nei pusės metro gylyje užkastas kiaušinių lizdas. Jame – per 100 žaliojo vėžlio kiaušinių, dydžio sulig golfo kamuoliuku.

Vienas iš vėžliukų pradeda judėti ir risti iš kiaušinio. Jauniklė aštria nosies dalimi pramuša kiautą. Vis dar būdama gilioje smėliu užpiltoje duobėje, ji išsilaisvina. Netrukus sujuda visas lizdas.

Vėžliukė plaukmenimis ropščiasi vis aukštyn ir aukštyn. Kol pasieks smėlio paviršių, ji gali užtrukti ilgiau nei vieną dieną.

Į vandenį

Kai vėžliukė išsiropščia į paviršių, ją pavilioja mėnulio šviesa, atsispindinti vandenyno paviršiuje. Laimė, aplinkui nėra apšviestų gatvių ar namų žiburių. Šios šviesos gali suklaidinti vėžliukę. Ji galėtų pasukti kitu keliu, tolyn nuo jūros.

Vėžliukės kelionė vandens link – tai lenktynės dėl išgyvenimo. Juk ji ne didesnė už graikinių riešutą. Krabai ir paukščiai, pavyzdžiui, naktiniai garniai, nutveria kai kuriuos vėžlių jauniklius dar paplūdimoje. Šiai mažajai vėžliukei pavyksta pasiekti vandenį.

Stiprios bangos stumia vėžliukę atgal. Ji bando plaukti kovodama su dūžtančiomis bangomis. Jauniklė tęsia kelionę visą pirmąją dieną ir naktį, ir nesustoja dar dvi dienas.

Į atvirą jūrą

Vėžlių jauniklių kelionė atvira jūra dažnai vadinama „prarastaisiais metais“. Mokslininkai apie šį žaliųjų vėžlių gyvenimo etapą žino nedaug. Galbūt vėžliukė juda pasroviui, plūduriuodama tarp susiraizgiusių jūros dumblių.

Galbūt jauniklė minta krevetėmis, mažomis medūzomis ir sraigėmis, plaukiojančiomis tarp dumblių. Deja, jūroje pasitaiko ir žmonių išmesto plastiko ir šiukšlių. Suėdęs jų vėžlys gali žūti.

Taip pat jūroje tyko daug kitų pavojų. Vandenyje po mažąją vėžliukę plaukioja tokie plėšrūnai kaip rykliai, o ore virš jos skraido dideli paukščiai. Laimė, mažylę saugo jos kiauto spalva. Jo apatinė dalis beveik balta, todėl giliau plaukiantys rykliai gali nepastebėti vėžliukės saulės šviesoje. Kiauto viršus tamsus, todėl žvelgiant iš aukščiau vėžliukės spalva susilieja su tamsiu vandeniu.

Augimas ir žaliavimas

Po kelerių metų vėžliukė virsta paaugle. Ji jau nebe jauniklė, bet dar ir ne suaugusi. Vėžliukės kiautas tampa maždaug lėkštės dydžio. Dabar atėjo metas palikti atvirą jūrą ir plaukti į šiltus Floridos (JAV) pakrantės vandenį.

Turėdama didesnę kiautą vėžliukė yra saugesnė negu tada, kai buvo jauniklė. Nors kartais dar nuryja medūzą, dabar ji daugiausia minta dumbliais ir jūros žole.

Bėgant metams vėžliukė pamažu auga. Ji nuplaukia toliau nuo kranto į maitinimosi vietas ir ten suauga.

Naktimis ji ilsisi vandenyje, po akmenimis ir rifais, sulaikydama kvėpavimą iki penkių valandų. Kiekvieną dieną ji grįžta į tą pačią vietą, kur auga jūros žolė, dar vadinama „vėžlių žole“. Lyg žoliapjovė vėžliukė nuskabo šiuos augalus. Valgant jūros žolę ir dumblius, gyvūno kūno riebalai įgauna žalią spalvą. Tiesą sakant, būtent dėl to žalieji vėžliai taip vadinami!

Atgal į smėlį

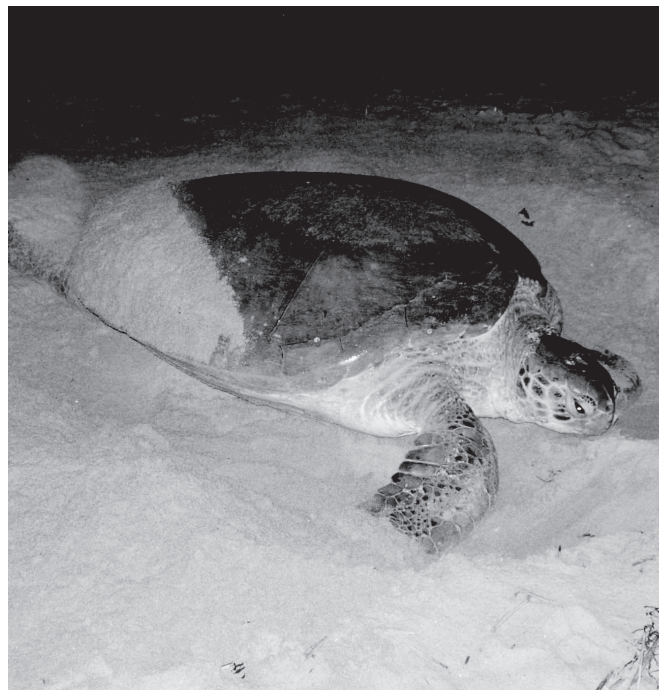
Kai vėzlė yra maždaug 26 metų amžiaus, jos kiautas išauga iki beveik vieno metro ilgio, o bendras svoris yra apie 135 kg. Dabar vėzlė išsiruošia į naują nuotykį. Ji pradeda ilgą kelionę atgal į paplūdimį, kuriame gimė. Ten vėzlė ruošiasi padėti savo kiaušinius.

Žaliajai vėzlei gali tekti nukeliauti apie 1000 km, tačiau ji yra gerai pasiruošusi šiai kelionei. Jos plaukmenys yra tartum sparnai. Ji skrieja vandenyje.

Mokslininkai vis dar aiškinasi, kaip vėžliai randa kelią vandenyne. Jie mano, kad vėžliai gali jausti Žemės magnetinio lauko pokyčius. Galbūt taip vėžliai smegenyse susikuria savotišką žemėlapi. Gebėjimas atsiminti chemines medžiagas ar kvapus taip pat gali padėti rasti kelią.

Grįžusi į savo gimtinę vėzlė susiranda patiną. Po kelių savaičių, sulaukusi, kol ims temti, ji ima ropštis į paplūdimį.

Naujoji karta

Išsiropštusi iš vandens vėzlė iriasi per smėlį. Ji nuropoja į tokią vietą, kur potvynis negalėtų išplauti jos kiaušinių. Priekiniais plaukmenimis vėzlė iškasa plačią duobę, kuri taps jos lizdu. Tada šioje duobutėje galiniais plaukmenimis išrausia mažesnę duobutę.

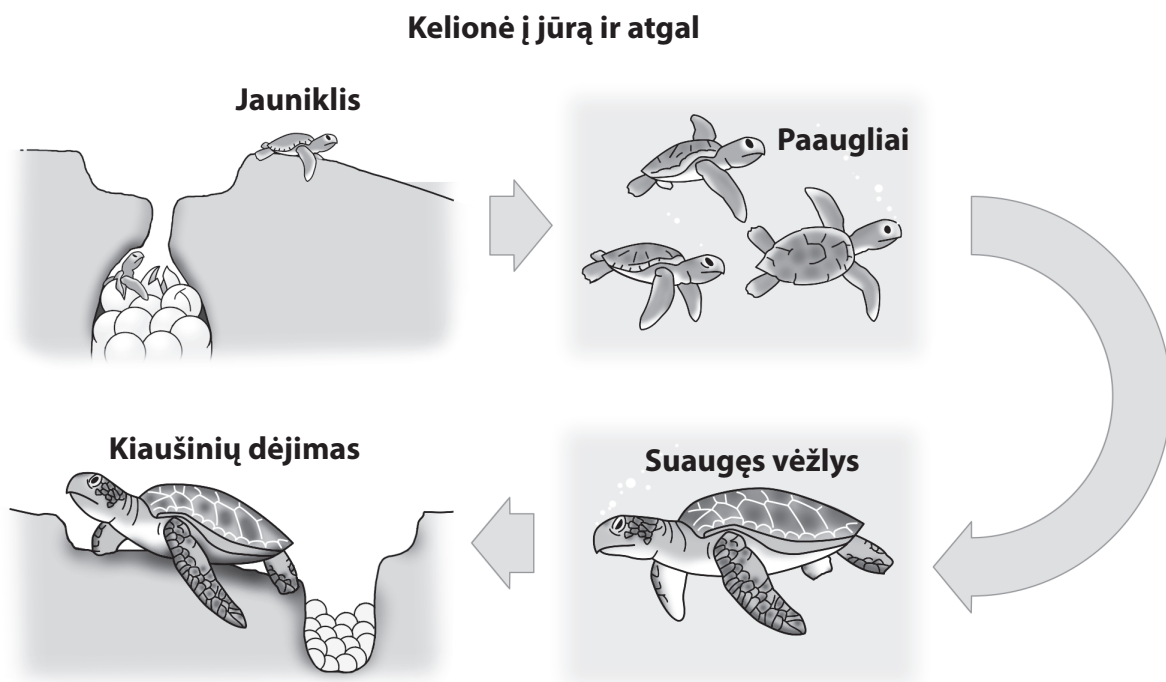
Po dviejų sunkaus darbo valandų vėzlė jau pasiruošusi padėti daugiau nei 100 baltų, oda aptrauktų kiaušinių mažesnėje gilioje duobutėje. Kiaušinius ji užberia smėliu. Tada smėliu užpila visą lizdą.

Per kitus du mėnesius vėzlė iškas dar tris lizdus ir juose sudės kiaušinius. Po dviejų mėnesių iš jų išsisirs naujoji vėžliukų karta, kuri pradės savąją kelionę.

Tolesnis vėžlių gyvenimas

Sudėjusi visus kiaušinius ši suaugusi vėzlė vėl patraukia į maitinimosi vietas prie Floridos krantų. Kas kelerius metus ji ir kitos suaugusios vėzlės vis sugrįš į šį paplūdimį padėti kiaušinių.

Visi žalieji vėžliai taip keliauja visą gyvenimą, kuris gali trukti iki 80 metų. Per šį laiką išsiritą tūkstančiai vėžliukų, kurie iškeliauja į atvirą jūrą.

Klausimai Visą gyvenimą trunkanti žaliosios vėžlės kelionė

1. Apie ką yra pirmasis skyrius „Iš smėlio“?
- (A) Apie tai, kaip atrodo skirtingi žalieji vėžliai.
 - (B) Apie tai, kaip žalieji vėžliai mokosi plaukti.
 - (C) Apie tai, ką žalieji vėžliai mėgsta valgyti.
 - (D) Apie tai, kaip žalieji vėžliai išsiritę iš kiaušinių.

2. „Vienas iš vėžliukų pradeda judėti ir risti iš kiaušinio.“

Parašyk du dalykus, kuriuos pirmiausia darys jauniklė.

 1. _____

 2. _____

3. Kas padeda jauniklei judėti teisinga kryptimi, kai ji išsiropščia į smėlio paviršių?

 _____

Kas gali suklaidinti jauniklius?

 _____

2

1

0

2

1

0

4. Kodėl jauniklės kelionė vandens link vadinama „lenktynėmis dėl išgyvenimo“?

Remdamasis tekstu paaiškink savo atsakymą.

5. Ką pirmiausia daro jauniklė, kai galiausiai įveikia dūžtančias bangas?

- (A) Ieško kitų jauniklių.
- (B) Plaukia tolyn į jūrą.
- (C) Ilsisi tarp jūros žolių.
- (D) Susiranda maisto.

6. Remdamasis straipsniu, parašyk vieną pavyzdį, kaip dėl žmonių veiklos jūra tapo pavojingesnė vėžliams?

7. Vėžlio jauniklio kiauto spalva apsaugo jį nuo plėšrūnų.

Pateik vieną pavyzdį, kaip kiauto spalva apsaugo nuo paukščių.

Pateik vieną pavyzdį, kaip kiauto spalva apsaugo nuo ryklių.

8. Kada žalioji vėžlė sulaiko kvėpavimą iki 5 valandų?

9. Ką iš šio straipsnio sužinojai apie suaugusių žaliųjų vėžlių mitybos įpročius?

- A Jie ieško maisto po akmenimis ir rifais.
- B Jie plaukia didelius atstumus, kad rastų maisto.
- C Jie kiekvieną dieną keliauja maitintis į tą pačią vietą.
- D Jie ieško maisto pagal vandenyje juntamus kvapus.

2

1

0

1

0

10. Kodėl vėžlio kūno riebalai įgauna žalią spalvą?

1
0

11. Kokia informacija apie žaliosios vėžlės dydį ir mitybą kiekvienu jos gyvenimo etapu pateikta straipsnyje?

Užpildyk lentelę.

Trys atsakymai jau pateikti.

Gyvenimo etapas	Dydis	Maistas
Buvimo kiaušinyje		Kiaušinyje yra savų maistinių medžiagų.
Jauniklio		
Paauglio	Kaip lėkštė	
Suaugusio vėžlio		Dumbliai ir jūros žolė

3
2
1
0

12. Kokio amžiaus yra suaugusi vėžlė, kai ji pirmą kartą išsiruošia dėti kiaušinių?

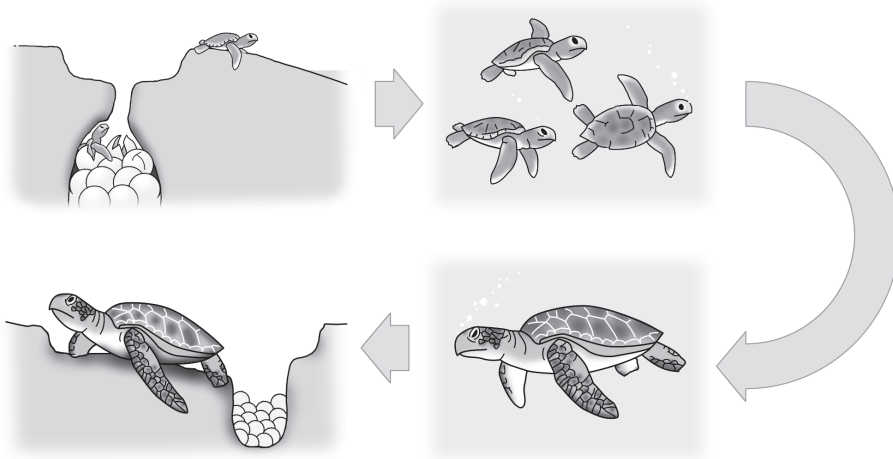
- A Maždaug 3 metų amžiaus.
- B Maždaug 10 metų amžiaus.
- C Maždaug 26 metų amžiaus.
- D Maždaug 80 metų amžiaus.

13. Ko mokslininkai tiksliai nežino apie suaugusios žaliosios vėžlės gyvenimą?

- A Kaip ji gali nuplaukti apie 1000 km.
- B Kaip ji iškasa lizdą kiaušiniams.
- C Kaip ji išvengia plėšrūnų.
- D Kaip ji randa reikiamą paplūdimį kiaušiniams dėti.

14. Toliau pateikiama schema iš straipsnio.

Ką ši schema tau padeda suprasti?

15. Kaip autorius parodo, kad žalieji vėžliai yra ypatingi?

- Ⓐ Prašydamas Tavęs padėti juos išsaugoti.
- Ⓑ Papasakodamas Tau apie nuostabius dalykus, kuriuos jie daro.
- Ⓒ Aprašydamas, kaip nuostabiai jie atrodo.
- Ⓓ Įspėdamas Tave, kad šiuo metu jų gyvena nedaug.

16. Šis straipsnis padalytas į skyrius su antraštėmis.

Apie ką pasakojama kiekviename skyriuje?

- Ⓐ Apie įvairius pavojus, su kuriais susiduria žalieji vėžliai.
- Ⓑ Apie įvairius žaliojo vėžlio gyvenimo etapus.
- Ⓒ Apie įvairias žaliųjų vėžlių rūšis.
- Ⓓ Apie įvairias nuomones dėl žaliųjų vėžlių.